[2021] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 623

ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਨੋਹਵਾਰ

ਬਨਾਮ

ਮੁੱਖ ਨਿਯੰਤਰਣ ਆਮਦਨ ਅਧਿਕਾਰਤਾ

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਪੁਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5970)

ਸਤੰਬਰ 24, 2021

[ਡਾ. ਧਨੰਜਯ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1958 – ਧਾਰਾ 47, 48, 49, 50, 52, 52ਏ, 53 (1ਏ) – ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ – ਰਿਫੰਡ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਫਲੈਟ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ - ਉਸਨੇ 8,44,500/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਈ-ਐਸਬੀਟੀਆਰ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਖਰੀਦਿਆ - ਬਿਲਡਰ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ - ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਡਿਵੈਲਪਰ ਨੇ ਸਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ - ਉਕਤ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 1958 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 (3) ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ - ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਐਸਐਸ 47, 52 ਅਤੇ 52 ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ - ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੀ - ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ, ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਰਿਫੰਡ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ - ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ –

ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਆਮ ਸ਼ਾਸਨ, ਰਿਫੰਡ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ - ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਠੋਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਰਟੀਕਲ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ - ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ - ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਸਟੈਂਪ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਇਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਆਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਧਾਰਾ (1), (2) ਅਤੇ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੀਮਾ ਦੀਆਂ ਮਿਆਦਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾਵਾਂ (1), (2) ਅਤੇ (3) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 47 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਦੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 48 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਭੱਤੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪਾਰਸ 17 ਅਤੇ 18] [634-ਈ-ਐਚ; 635-ਏ-ਬੀ]

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47, 52 ਅਤੇ 52ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

ਵਿਵਸਥਾ, ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਰਿਫੰਡ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 28] [640-ਬੀ-ਸੀ]

3. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਡਿਵੈਲਪਰ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਡਿਵੈਲਪਰ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਣਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਅਣਉਚਿਤ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰਿਫੰਡ ਦੇਣ ਲਈ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਜਬ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 29] [640-ਸੀ-ਐੱਫ]

4. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ, ਰਿਫੰਡ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ. ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਠੇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਇਕ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਬਲਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਰਗੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦਾ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਨਿਆਂਇਕ ਦੇਰੀ। ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਇਕੁਇਟੀ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਦੇਰੀ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 31] [641-ਸੀ-ਐੱਫ]

5. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਕਲੈਕਟਰ ਆਫ ਸਟੈਂਪਸ, ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 32] [641- ਜੀ; 642-ਏ]

ਕਮੇਟੀ-ਜੀ. ਐਫ. ਆਈ. ਐਲ. ਬਨਾਮ ਲਿਬਰਾ ਬਿਲਡਟੈੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2015) 16 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 31: [2015] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 420;** *ਏਆਰ ਅੰਬੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰਐਸ ਨਾਇਕ,* **(1988) 2 ਐਸਸੀਸੀ 602: [1988] 1 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 1;** *ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ,* **(1991) 4 ਐਸਸੀਸੀ 584: [1991] 1 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 251**; *ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ,* **(1998) 4 ਐਸਸੀਸੀ 409: [1998] 2 ਐਸਸੀਆਰ 795 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2015] 11 ਐਸਸੀਆਰ 420	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 10**
[1988] 1 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 1	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 31**
[1991] 1 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 251	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 31**
[1998] 2 ਐਸਸੀਆਰ 795	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 31**

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5970

2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 10088 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 22.11.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਵਰੁਣ ਸਿੰਘ, ਗੌਰਵ ਨਾਇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਣਤੀ ਭਟਨਾਗਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਰਾਹੁਲ ਚਿਟਨੀਸ, ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਆਦਿੱਤਿਆ ਏ. ਪਾਂਡੇ, ਜੀਓ ਜੋਸਫ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ?

ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ। ਬਿਲਡਰ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਈ। ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੀਮਤ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਮਾਲ ਸ਼ਾਖਾ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਪਾਇਆ। ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਦਾਅਵਾ ਸਾਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਸੋਰਸਿੰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਇਹ ਅਪੀਲ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ 22 ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਣੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕੰਟਰੋਲਰ ਆਫ ਸਟੈਂਪਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ੨੨੬ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

4. 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 2014 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੁਣੇ ਵਿੱਚ ਲੋਢਾ ਬੇਲਮੋਂਡੋ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਟਾਵਰ ਨੰਬਰ 24 ਵਿੱਚ ਯੂਨਿਟ ਨੰਬਰ 2001 ਵਿੱਚ 1,68,88,095 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਫਲੈਟ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜੁਲਾਈ 2014 ਤੱਕ 33,91,795 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸਹਿਮਤ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ 19.9% ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਈਮੇਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15 ਜੁਲਾਈ 2014 ਨੂੰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਪੱਤਰ ਆਇਆ। 14 ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਹਿਮਤ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚੋਂ 1,58,28,221 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ। ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈਡੀਬੀਆਈ ਬੈਂਕ, ਔਂਧ, ਪੁਣੇ ਤੋਂ ਕੁੱਲ 8,44,500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਐਮਟੀਆਰ ਜੀਆਰਐਨ ਨੰਬਰ ਐਮ. ਐਚ. 00236038320141 55 ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚਲਾਨ ਰਾਹੀਂ ਈਐਸਬੀਟੀਆਰ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਖਰੀਦਿਆ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਡਿਵੈਲਪਰ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, 25 ਸਤੰਬਰ 2014 ਦੇ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ।

---

[1] "ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ"

ਡਿਵੈਲਪਰ ਨੂੰ ਫਲੈਟ ਵਿੱਚ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹਿੱਤ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ 6 ਮਈ 2016 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਡਿਵੈਲਪਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਡਿਵੈਲਪਰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਡਿਵੈਲਪਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਰੇਕ ਕਿਸ਼ਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 12% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਪੂਰਾ ਵਿਚਾਰ ਵਾਪਸ ਕਰੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 10,00,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ।

6. ਡਿਵੈਲਪਰ ਨੇ 11 ਜੁਲਾਈ 2016 ਨੂੰ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 16 ਜੁਲਾਈ 2016 ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਸਟੈਂਪ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ 8,44,500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। 5 ਅਗਸਤ 2016 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਡਾਕ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਫੰਡ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 27 ਸਤੰਬਰ 2016 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 48 (3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 53 (1ਏ) ਤਹਿਤ ਚੀਫ ਕੰਟਰੋਲਿੰਗ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ 2018 ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ 27 ਸਤੰਬਰ 2016 ਅਤੇ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ 2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

7. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 22 ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਈ-ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 48 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 47, 48, 52 ਅਤੇ 52ਏ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 52ਏ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ 18 ਜਨਵਰੀ 2019 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਵਰੁਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

i. ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ 16 ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ;

ii. ਡਿਵੈਲਪਰ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ 25 ਸਤੰਬਰ 2014 ਨੂੰ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ 'ਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ 6 ਮਈ 2016 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ; ਅਤੇ

iii. ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 16 ਜੁਲਾਈ 2016 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

9. ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਜਾਂ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ:

i. ਡਿਵੈਲਪਰ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ;

ii. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਫਲੈਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ;

iii. ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ;

iv. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜੇ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਡਿਵੈਲਪਰ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹੱਲ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ; ਅਤੇ

v. ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਮਰੱਥ ਫੋਰਮ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ।

10. ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 47, 48 ਅਤੇ 52 ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 48 (3) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਜੋ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ

ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 52 ਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ **ਕਮੇਟੀ-ਜੀਐਫਆਈਐਲ ਬਨਾਮ ਲਿਬਰਾ ਬਿਲਡਟੈਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ[2]

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਥਾਈ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਚਿਟਨੀਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ:

(i) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਸੀ;

(ii) ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ;

(iii) ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 47 (ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇਗੀ; ਅਤੇ

(iv) ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੀ ਗਈ ਸੀ।

ਵਿਰੋਧੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

12. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ 1958 ਦੇ ਅਧਿਆਇ 5 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ "ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਭੱਤੇ" ਹੈ। ਧਾਰਾ 47 ਜੋ "ਖਰਾਬ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਭੱਤਾ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

''47. **ਖਰਾਬ ਹੋਈਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਭੱਤਾ-** ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੱਸੇ ਗਏ **ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਟਿਕਟਾਂ** ਲਈ ਭੱਤਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ:

(ਏ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ, ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ;

[2] (2015) 16 ਐਸਸੀਸੀ 31

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਜਾਂ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ;

(ਸੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਟਿਕਟ ਜੋ-

(1) ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਅਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ;

(1ਏ) ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਅਧੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ;

(2) ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ;

(3) ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ, ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਛਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ;

(4) ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਘਾਟ, ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ;

(5) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਨ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਕਰਕੇ, ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ, ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(6) ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਸੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(7) ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਉਸੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ;

(8) ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਸੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਐਲਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ:- ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕਿ ਜਿਸ ਡਿਊਟੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੋਹਰ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਧਾਰਾ 47 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਭੱਤੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਧਾਰਾ (ਏ) ਤੋਂ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਭੱਤਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਉਸ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 48 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸ਼ਬਦ "ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਹੋਈਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ" ਜੋ ਧਾਰਾ (ਏ) ਤੋਂ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਧਾਰਾ (ਏ) ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ (ਏ) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਭੱਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

14. ਧਾਰਾ 47 ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ: (i) ਖਰਾਬ; (ii) ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਅਤੇ (iii) ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ 'ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ' ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਯੋਗ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਉਦੇਸ਼। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ '*ਮਕਸਦ*' 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਧਨ" ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, "ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ". "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ" ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਦਾ ਸੀ। "ਕੋਈ ਵੀ

ਹੋਰ ਸਾਧਨ "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਨੂੰ ਉਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਿਕਟ 'ਖਰਾਬ' ਹੈ। ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਸੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ 'ਖਰਾਬ ਟਿਕਟਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 47 ਦਾ ਜ਼ੋਰ *ਉਦੇਸ਼*'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ *ਅਨਫਿੱਟ ਟਿਕਟਾਂ* 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਰੀਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਜਿੱਥੇ ਟਿਕਟ ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗਲਤੀ ਕਰਕੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਮ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬੇਲੋੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 47 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

15. ਧਾਰਾ 47 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) "ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਧਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਟੈਂਪ" ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਠ ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 47 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਸਿਰਫ ਉਥੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਧਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਪਕਰਣ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਸੀ. ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਸਾਧਨ ਅਧੂਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨਾਕਾਫੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਧਾਰਾ 47 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਮ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਧਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

16. ਹੁਣ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 48 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

> 48. ਧਾਰਾ 47 ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਕਦੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। - ਧਾਰਾ 47 ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਭਾਵ:-
>
> (1) ਧਾਰਾ (ਸੀ) (5) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। ਸਬੰਧਤ ਇਮਾਰਤ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ, ਨਾਕਾਫੀ ਵਿੱਤ, ਸਹਿਮਤ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿੱਤੀ ਝਗੜਾ, ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਅਰਜ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ;

(2) ਜੇ ਅਟੱਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਯੰਤਰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਬਦਲੇ ਗਏ ਯੰਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(3) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ।

17. ਧਾਰਾ 48 ਇਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਆਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਧਾਰਾ (1), (2) ਅਤੇ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੀਮਾ ਦੀਆਂ ਮਿਆਦਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾਵਾਂ (1), (2) ਅਤੇ (3) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 47 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਸੀ) (5) ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ, ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ (2) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਯੰਤਰ ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਯੰਤਰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਰਜ਼ੀ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ (3) ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਬਕਾਇਆ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ।

18. ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 48 ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਜਿੱਥੇ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਭੱਤੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

19. ਇਹ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਭੱਤੇ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 49 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰਾਂ ਲਈ ਭੱਤੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕਰ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੇ ਰੂਪਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਬੈਂਕਾਂ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 49 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਧਾਰਾ 50 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਭੱਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ 'ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵਾਲੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੇਰਵੇ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਜੋ ਬੇਕਾਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਕਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਪਕਰਣ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਧਾਰਾ 50 ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 50 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਾ 51 ਧਾਰਾ 47, 49 ਅਤੇ 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਭੱਤੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

20. ਹੁਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

> **52. ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਭੱਤਾ ਜੋ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਟਿਕਟ ਜਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਅਯੋਗ ਜਾਂ ਬੇਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੀ ਉਸਦੀ ਤੁਰੰਤ ਕੋਈ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ,** ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਟੈਂਪ ਜਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚ ਕਰੇਗਾ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਣ 'ਤੇ [ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ] ਕੱਟ ਦੇਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗਾ,

(ਏ) ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ; ਅਤੇ

(ਬੀ) ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਅਤੇ

(ਸੀ) ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਅਗਲੇ 1[ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ] ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿਲੀਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਟੈਂਪ ਦਾ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਵਿਕਰੇਤਾ ਹੈ, ਕਲੈਕਟਰ, ਜੇ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਧਾਰਾ 52 ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭੱਤੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਹਨ ਜੋ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਟੈਂਪ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਟੈਂਪ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖਰੀਦਦਾਰ ਕੋਲ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਧਾਰਾ 52 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸਿਰਫ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਕਲਾਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 52 ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਨਾਲ ਬਿਨੈਕਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜੋ ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਜਾਂ ਅਸਥਿਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ. ਧਾਰਾ 52ਏ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਪੂਰੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਖਰੀਦ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਕਈ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇਮਾਰਤ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਭੂਚਾਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਮਾਰਤ ਖਸਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਵਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸਟੈਂਪ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇਹ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

21. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 52 ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, "ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਤੁਰੰਤ ਉਪਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ" ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਟਿਕਟ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜੇ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਤੁਰੰਤ' ਨਹੀਂ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਗਲਤ ਹੈ।

'ਤੁਰੰਤ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 52 ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ 'ਤੁਰੰਤ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਗਣਾ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ (ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

22. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 52 ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਖਰੀਦ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਟੈਂਪ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਲਡਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।

23. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ, ਧਾਰਾ 52ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

> "52 ਏ. **ਡਿਊਟੀ ਲਈ ਭੱਤਾ**:- (1) ਧਾਰਾ 47, 50, 51 ਅਤੇ 52 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸਟੈਂਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 10 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 10ਏ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 108 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਰਕਮ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਭੱਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਤਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਕਦ ਰਕਮ, ਜੋ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜਦੇ ਹਨ,
>
> (ਏ) ਮੁੰਬਈ ਸਿਟੀ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਉਪਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਕੁਲੈਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਲੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਦਾ ਵਧੀਕ ਕੰਟਰੋਲਰ; ਅਤੇ
>
> (ਬੀ) ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਲੈਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਲੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕੰਟਰੋਲਰ ਆਫ ਸਟੈਂਪਜ਼।

(2) ਸਟੈਂਪਾਂ ਦਾ ਵਧੀਕ ਕੰਟਰੋਲਰ ਜਾਂ, ਸਬੰਧਤ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕੰਟਰੋਲਰ ਆਫ ਸਟੈਂਪਜ਼, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਭੱਤੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਚੀਫ ਕੰਟਰੋਲਿੰਗ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸੌਂਪੇਗਾ।

(3) ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਨਿਯੰਤਰਣ ਮਾਲ ਅਥਾਰਟੀ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

24. ਧਾਰਾ 52ਏ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 47, 50, 51 ਅਤੇ 52 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 52ਏ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਰਕਮ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਸਟੈਂਪਾਂ ਜਾਂ ਚਲਾਨਾਂ ਤਹਿਤ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਕਦ ਰਕਮ ਲਈ ਭੱਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ, ਪਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਲੈਕਟਰ ਆਫ ਸਟੈਂਪਸ (ਮੁੰਬਈ ਸਿਟੀ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਸਬ-ਅਰਬਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਕੁਲੈਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਲੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ) ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ। ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕੰਟਰੋਲ।

25. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52ਏ (2) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਡਾਕ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਵਧੀਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਜਾਂ ਡੀਆਈਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਭੱਤੇ ਦੀ ਰਕਮ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਗੇ। ਜੇ ਰਕਮ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਚੀਫ ਕੰਟਰੋਲਿੰਗ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਅਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਚੀਫ ਕੰਟਰੋਲਿੰਗ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਧਾਰਾ ੫੨ ਏ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ੨੦੦੬ ਦੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਐਕਟ ੧੨ ਦੁਆਰਾ ੧ ਮਈ ੨੦੦੬ ਤੋਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਐਕਟ 20, 2015 ਦੁਆਰਾ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਵੀ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

26. ਧਾਰਾ 52ਏ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 47, 50, 51 ਅਤੇ 52 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਅਤੇ 49 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 48 ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਧਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 47 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 49 ਉਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 52ਏ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਚੇ ਹੋਏ ਠੋਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।

27. ਜੇ ਧਾਰਾ 52ਏ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 50, 51 ਅਤੇ 52 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 48 ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 48 ਧਾਰਾ 47 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੀਮਾ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 48 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 52 ਏ ਦੇ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 52 ਏ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭੱਤਿਆਂ ਲਈ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 47, 50, 51 ਅਤੇ 52 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ (ਯਾਨੀ ਕੁਲੈਕਟਰ) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 52ਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭੱਤੇ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 52 ਏ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 52ਏ ਸਿਰਫ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਧਾਰਾ 49 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚੀਫ ਕੰਟਰੋਲਿੰਗ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਥਾਰਟੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 52ਏ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਬਚੀ ਹੋਈ ਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਆਖਿਆ ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਕਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਇੱਕ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਭੇਦਭਾਵ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 52ਏ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੂਲ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੀਮਾ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੀ।

28. ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 47, 52 ਅਤੇ 52 ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ, ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਰਿਫੰਡ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

29. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਡਿਵੈਲਪਰ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਡਿਵੈਲਪਰ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਣਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਅਣਉਚਿਤ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰਿਫੰਡ ਦੇਣ ਲਈ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਜਬ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

30. **ਕਮੇਟੀ-ਜੀਐਫਆਈਐਲ** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ 1899 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਫਲ ਬੋਲੀਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ, ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਲਾਮੀ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਸਮਾਂਬੱਧ ਸਨ। ਰਿਫੰਡ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ: (i) ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਿਲਾਮੀ-ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ; (ii) ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਭ ਜੋ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ; ਅਤੇ (iii) ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ 1899 ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

31. ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ, ਰਿਫੰਡ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ. ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਠੋਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਬਲਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀਮਾ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਰਗੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਦੇਰੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਇਕੁਇਟੀ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਦੇਰੀ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

32. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 22 ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

---

[3] ਏਆਰ ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰਐਸ ਨਾਇਕ, (1988) 2 ਐਸਸੀਸੀ 602; ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1991) 4 ਐਸਸੀਸੀ 584; ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, (1998) [4] ਐਸਸੀਸੀ 409.

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਕਲੈਕਟਰ ਆਫ ਸਟੈਂਪਸ, ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਈ-ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 16 ਜੁਲਾਈ 2016 ਤੋਂ ਰਿਫੰਡ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ

33. ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

